

บทที่ ๒

ภูมิหลังความสัมพันธ์ไทย-ลาว¹

ไทยและลาวเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากกว่า ๖๐๐ ปีแล้ว ประวัติศาสตร์กล่าวว่า ชนชาติไทยและลาวสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน² ไทยและลาวมีพรมแดนติดต่อกันยาวประมาณ ๑,๗๕๐ กิโลเมตร โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน จากลักษณะความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและการมีพรมแดนติดต่อกันตั้งนี้เอง จึงทำให้ทั้งสองชาติมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษแบบ "บ้านพี่เมืองน้อง"

ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว ไทยอยู่ในฐานะประเทศ "ผู้พี่" ที่มีอิทธิพลเหนือลาวมาตลอด ลาวอยู่ในฐานะที่ต้องพึ่งพาไทยหลายประการ เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ ทำให้การติดต่อกับต่างประเทศต้องผ่านดินแดนไทย ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และลักษณะทางการเมืองภายในของลาว ทำให้ราชอาณาจักรลาวไม่เป็นปึกแผ่นเข้มแข็งนัก ต้องถูกแบ่งแยกออกเป็น ๓ อาณาจักร คือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาศักดิ์ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นจุดอ่อนที่ทำให้ผู้นำไทยมีความสนใจ และต้องการแผ่ขยายอำนาจเข้ามาในดินแดนลาว

¹ ลาว หรือที่เคยเรียกอย่างเป็นทางการว่าราชอาณาจักรลาว ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงประเทศในปี พ.ศ. ๒๔๑๔ ขบวนการปลดปล่อยลาวหรือฝ่ายคอมมิวนิสต์ มีชัยชนะ ได้นำระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาใช้ และเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองการปกครองเสียใหม่ รวมทั้งเปลี่ยนชื่อประเทศ เป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในที่นี้จะเรียกว่า "ลาว"

² วิจารณ์วาทการ, พันเอก, หลวง, "งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย" ในประมวลเรื่องของชนชาติไทย, อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางยี่สุ่น ธีระวัฒน์ (กรุงเทพฯ: บริษัทกรุงเทพวัฒนธรรมจำกัด, ๒๕๑๓), หน้า ๒๐๒-๒๒๕.

นอกจากไทยแล้ว เวียดนามก็เป็นประเทศเพื่อนบ้านอีกประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญ และให้ความสนใจรวมทั้งพยายามที่จะเข้ามามีอิทธิพลในลาว¹ การแข่งขันระหว่างไทยกับ เวียดนามมีมานานแล้ว เฉพาะอย่างยิ่งในดินแดนลาว เนื่องจากปัจจัยทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ และการแข่งขันนี้สิ้นสุดลงเมื่อฝรั่งเศสแผ่ขยายอำนาจเข้ามาในภูมิภาคนี้ และได้ใช้กำลังเข้า ยึดครองสามประเทศอินโดจีนเป็นอาณานิคม จัดดำเนินการปกครองแบบอินโดจีนของฝรั่งเศส ซึ่งให้ความสำคัญกับเวียดนามเหนือ ลาว และกัมพูชา

ส่วนต่าง ๆ หลายส่วนของลาวในปัจจุบันเคยตกอยู่ใต้อำนาจการปกครองของไทย ก่อนที่จะตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส โดยฝรั่งเศสได้ใช้กำลังบีบบังคับ และจัดทำสนธิสัญญา ยึดครองพื้นที่ขยายดินแดนเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งสามารถได้ดินแดนทั้งหมดของลาว ไปจากไทย สนธิสัญญาระดับสำคัญที่ไทยทำกับฝรั่งเศสในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ มีผลให้ ไทยต้อง "ยอมสละกรรมสิทธิ์ทั้งสิ้นในดินแดนทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงทั้งหมด ตลอดจนบรรดา เกาะทั้งหลายในแม่น้ำนั้นด้วย" และอนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศสเพื่อวางระเบียบเกี่ยวกับ ความเกี่ยวพันระหว่างสยามกับอินโดจีนที่กรุงเทพฯ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๔

¹ การที่เวียดนามขยายอิทธิพลเข้ามาในดินแดนลาว เนื่องมาจากการรับเอาแนวความคิดของจีน และเลียนแบบจีน กล่าวคือ ประวัติศาสตร์ของเวียดนามที่ต้องตกอยู่ใต้อำนาจของจีนนับพันปี ทำให้เวียดนามรับเอาวัฒนธรรม แนวความคิด การปกครอง รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ ที่เป็นแบบจีนเข้ามาด้วย รวมทั้งความคิดที่จีนถือว่า "ประเทศที่อยู่รอบ ๆ อาณาเขตของจีนเป็นประเทศป่าเถื่อน และเป็นรัฐบรรณาการที่จะต้องส่งบรรณาการให้แก่จีนเป็นประจำ ในทำนองเดียวกัน เวียดนามก็ถือว่าประเทศเพื่อนบ้านของเวียดนามเป็นพวกป่าเถื่อน และถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากที่ประเทศเพื่อนบ้านที่อิฐฐานะต่ำกว่าจะต้องส่งบรรณาการมาให้" ศึกษารายละเอียดในถนอม อานามวัฒน์, "เหตุใดญวนจึงขยายอำนาจสู่ เขมรและลาว," วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ ๑ เล่มที่ ๓ เมษายน ๒๕๑๕, หน้า ๕๔-๕๕.

(ค.ศ. ๑๙๖๖) ซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับปัญหาชายแดน โดยได้มีการวิเคราะห์เกี่ยวกับเส้นเขตแดน ดังนี้¹

๑. ตามลำน้ำโขงในตอนที่ไม่มีเกาะ และแยกออกเป็นหลายสาย ให้ถือว่าลำน้ำเป็นเส้นเขตแดน
๒. ตามลำน้ำโขงตอนที่แยกเป็นหลายสาย เพราะมีเกาะที่แยกออกจากฝั่งไทย โดยมีน้ำไหลประจำในระยะหนึ่งระยะใดในรอบปีก็ตาม เส้นกันเขตแดนจะอยู่ที่ร่องน้ำลึกของสายน้ำที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยมากที่สุด
๓. ที่ดินในลำน้ำโขงต่อไปนี้ที่เชื่อมตายตัวกับอาณาเขตของไทย คือ คอนเขี้ยว คอนเขี้ยวน้อย คอนน้อย คอนยาด คอนบ้านแพง ทาดทรายเพ-เวินกุ่ม คอนแกงกอง-ดินเหนื่อ คอนสำโรง

ที่ดินบางแห่งที่ดูเหมือนเป็นเกาะ สนธิสัญญาได้อ้างว่าเป็นเพียง "ซานเลนที่เกศสะสมซัน และต่อเนื่องกับฝั่งสยามมากกว่าเป็นเกาะโดยแท้จริง" สนธิสัญญานี้จึงนับว่ามีความสำคัญมาก ก่อให้เกิดปัญหาแนวเขตแดนด้านแม่น้ำโขง เฉพาะอย่างยิ่งตอนที่เกาะคอน สัญญาได้กำหนดให้ใช้ร่องน้ำที่อยู่ชิดฝั่งไทย เป็นแนวเขตแดนโดยไม่คำนึงว่าร่องน้ำในช่วงนั้นจะเป็นร่องน้ำลึกหรือไม่ เป็นผลให้เกาะตอนต่าง ๆ ที่อยู่ในแม่น้ำโขง ยกเว้นเกาะคอนที่ได้ระบุไว้ในอนุสัญญาอย่างชัดแจ้งทั้ง ๘ แห่ง ดังกล่าว ไม่ว่าจะอยู่ใกล้ฝั่งไทยเพียงไรต้องตกเป็นของลาวทั้งสิ้น ยิ่งกว่านั้นอนุสัญญาดังกล่าวได้ระบุอีกด้วยว่า ถึงแม้ร่องน้ำที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยเหล่านั้นจะขึ้นเขินจนเกาะคอนที่แยกออกจากฝั่งมาติดกับฝั่งแล้วก็ตามให้ถือว่าแนวเขตแดนอยู่ ณ ร่องน้ำเดิม นอกจากนี้จะมีการกำหนดขึ้นใหม่ และการกำหนดใหม่ยังต้องใช้ร่องน้ำที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยมากที่สุดเป็นแนวเขตแดนอีกต่อไป ซึ่งสัญญาต่าง ๆ เหล่านี้ลาวได้สืบทอดสิทธิต่อจากฝรั่งเศส เมื่อได้รับเอกราชแล้ว และได้นำมาปฏิบัติในปัจจุบันนี้

¹รายละเอียดอนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ฯ ฉบับลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ในภาคผนวก ก.

การที่ไม่ได้ถือเอาแนวร่องน้ำของแม่น้ำโขงเป็นหลัก ได้ก่อให้เกิดปัญหาติดตามมาเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการเดินเรือในแม่น้ำโขง ดังจะเห็นได้จากกรณีเรือปฏิบัติการลำน้ำโขง(นปข.) ของไทยถูกฝ่ายลาวยิง และถูกกล่าวหาว่าล้ำเขตแดนอยู่เสมอ

รัฐบาลไทยในสมัยต่อ ๆ มาได้พยายามแก้ไขสนธิสัญญาไม่เป็นธรรมดังกล่าวตลอดมาแต่ไม่ประสบความสำเร็จ¹ อย่างไรก็ตามในอดีตที่ผ่านมาไทยกับลาวมีความสัมพันธ์กันดี การปฏิบัติในการเดินเรือในแม่น้ำโขงได้ถือหลัก "ถ้อยทีถ้อยปฏิบัติ". ไม่ปรากฏว่ามีเหตุการณ์กระทบกระทั่งทางชายแดน เป็นปัญหาต้องวิตกกังวลแต่อย่างไร ปัญหาความตึงเครียดทางชายแดนเพิ่งมาปรากฏในระยะหลังซึ่งจะได้ศึกษารายละเอียดในบทต่อไป

การศึกษาประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาวในบทนี้ จะได้พิจารณาตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงสมัยรัฐบาลผสมของลาวชุดที่สาม ซึ่งเป็นชุดสุดท้ายก่อนที่จะฝ่ายคอมมิวนิสต์ขบวนการปลดปล่อยลาวจะสามารถยึดอำนาจการปกครองได้โดยเด็ดขาดในปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยจะได้พิจารณาจากสภาวะแวดล้อมภายนอกประเทศและภายในประเทศ ประกอบกันซึ่งมีส่วนในการกำหนดนโยบายของไทยต่อลาว รวมทั้งแนวความคิดในเรื่องความมั่นคงของชาติในยุคนี้ด้วย

สภาวะแวดล้อมภายนอกประเทศ

ก. ฝรั่งเศส หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงไปแล้ว ฝรั่งเศสซึ่งเคยมีอิทธิพลในอินโดจีน และถอนตัวออกไปชั่วคราวในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เนื่องจากญี่ปุ่น เข้ามายึดครองได้กลับ เข้ามามีอิทธิพลใหม่ แต่ถูกต่อต้านจากขบวนการชาตินิยมของสามประเทศอินโดจีนอย่างหนัก เหตุการณ์การรบที่ป้อมเคียนเบียนฟูซึ่งเป็นป้อมปราการที่แข็งแรงมาก แต่กลับต้องปราศรัยฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือใน พ.ศ. ๒๕๔๗ ทำให้ฝรั่งเศสต้องการจะถอนตัวออกไปจากอินโดจีน

¹ศึกษารายละเอียดการเจรจาเพื่อขอแก้ไขสนธิสัญญาที่ไทยทำกับฝรั่งเศส ใน ตีแรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่สอง (พจนานุกรม : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๓),

ข. สหรัฐอเมริกา อิทธิพลของสงครามเย็น ซึ่งเป็นการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ทำให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทแทนที่ฝรั่งเศส และดำเนินการขีดขวางการขยายตัวของสหคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ริเริ่มองค์การสปอ. เพื่อสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคนี้ ซึ่งหมายถึง จีนและเวียดนามเหนือ ด้วยเหตุนี้สหรัฐอเมริกาจึงได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับสงครามเวียดนาม และได้ตั้งเอาบรรดามิตรประเทศเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยอย่างใกล้ชิด

ค. ความแตกแยกภายในลาว การประชุมที่เจนีวาในปีพ.ศ. ๒๔๙๗ เป็นผลให้ลาวได้รับเอกราช และมีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นรัฐบาลผสม ซึ่งรวมเอาลาวฝ่ายเป็นกลางของเจ้าสุวรรณภูมาและลาวฝ่ายซ้ายหรือขบวนการปลดปล่อยลาวซึ่งมีเจ้าสุภานุวงศ์เป็นผู้นำสำคัญ และมีฐานปฏิบัติการอยู่ที่ซำเหนือทางตะวันออกเฉียงเหนือของลาวด้านติดต่อกับเวียดนามเหนือ รัฐบาลผสมชุดที่หนึ่งถูกก่อตั้งในปีพ.ศ. ๒๕๐๑ และสิ้นสุดลงในปีพ.ศ. ๒๕๐๓ เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ในลาวขึ้น โดยร้อยเอกกองแลได้ทำรัฐประหารขึ้นในวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ คณะรัฐประหารได้สนับสนุนให้เจ้าสุวรรณภูมากลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีก และถูกต่อต้านจากลาวฝ่ายขวาซึ่งมีเจ้าบุญคุ้ม ณ จำปาศักดิ์ และนายพลภูมิ หน่อสุวรรณค์เป็นหัวหน้า ความแตกแยกของผู้นำลาวครั้งนี้ได้ลุกลามกลายเป็นสงครามกลางเมืองที่ต่างฝ่ายต่างก็มีมหาอำนาจให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง วิกฤตการณ์ภายในลาวระหว่างพ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๐๕ สิ้นสุดลง หลังจากมีการประชุมนานาชาติที่นครเจนีวา เพื่อพิจารณาหาทางยุติปัญหานี้ โดยที่ประชุมได้เสนอให้มีการจัดตั้งรัฐบาลผสมซึ่งรวมเอาลาวทั้งสามฝ่าย คือ ฝ่ายเป็นกลาง ฝ่ายซ้าย และฝ่ายขวาของเจ้าบุญคุ้มและนายพลภูมิร่วมเป็นรัฐบาลด้วย รัฐบาลผสมชุดที่สองเริ่มในปีพ.ศ. ๒๕๐๕ มีอายุการทำงานได้ไม่นานนัก ก็เกิดความแตกแยกในหมู่ผู้นำลาวขึ้นมาอีก ฝ่ายซ้ายได้หลบหนีไปตั้งมั่นที่ซำเหนือ และดำเนินการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกับฝ่ายรัฐบาล ก่อให้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง สงครามกลางเมืองในครั้งนี้มีต้นตอติดต่อกันมาจนกระทั่งในปีพ.ศ. ๒๕๑๕ จึงได้มีการเจรจาอย่างจริงจัง เพื่อหาทางยุติสงครามในลาวที่จริงแล้วเจ้าสุวรรณภูมา นายกรัฐมนตรีลาว ต้องการจะเจรจากับลาวฝ่ายซ้ายก่อนหน้านี้แล้วแต่ไม่สำเร็จ¹ เนื่องจากสง

¹ Arthur J. Dommen, Conflict in Laos : The Politics of Neutralization (New York : Frederick A. Praeger Publishers, 1964),

ครามเวียดนามได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เวียดนามเหนือต้องอาศัยเส้นทางโฮจิมินห์ในลาว เพื่อลำเลียงอาวุธยุทโธปกรณ์และการส่งกำลังบำรุง ด้วยเหตุนี้เวียดนามเหนือจึงไม่ต้องการให้ลาวตกอยู่ใต้อิทธิพลของตะวันตก (หรือลาวฝ่ายขวาซึ่งมหาอำนาจตะวันตกให้การสนับสนุนอยู่ อย่างเต็มที่) และได้ให้การสนับสนุนอย่างแข็งขันแก่ขบวนการปะเทดลาว¹ สหรัฐฯจึงได้พยายามสกัดกั้นอิทธิพลของเวียดนามเหนือและขบวนการปะเทดลาว โดยในทางการ เมืองได้สนับสนุนรัฐบาลของเจ้าสุวรรณภูมาหรือลาวฝ่ายเป็นกลาง ด้วยเห็นว่าเป็นการประนีประนอมที่ดีที่สุด แต่ในทางการทหาร สหรัฐฯได้ให้ความช่วยเหลือทั้งกำลังเงินและอาวุธแก่ลาวฝ่ายขวา และฝ่ายรัฐบาล รวมทั้งให้ความสนับสนุนในการส่งอาสาสมัครจากไทย ไปร่วมรบต่อสู้กับฝ่ายขบวนการปะเทดลาว

ง. การถอนตัวของสหรัฐฯ อเมริกา เมื่อสหรัฐฯถอนตัวจากการสู้รบในเวียดนามใต้ ฝ่ายซ้ายในลาวก็เริ่มได้เปรียบมากขึ้น ขบวนการปะเทดลาวได้เสนอให้มีการเจรจากับรัฐบาลลาวในปีพ.ศ.๒๕๑๕ และในวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๖ ได้มีการตกลงหยุดยิงและจัดตั้งรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติขึ้น เป็นครั้งที่สามโดยได้รวมฝ่ายซ้ายและฝ่ายเป็นกลางในจำนวนที่เท่า ๆ กัน ซึ่งแสดงให้เห็นชัยชนะในเบื้องต้นของขบวนการปะเทดลาว รัฐบาลผสมชุดที่สามนี้ได้ถูกจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ.๒๕๑๗ หลังจากนั้นอิทธิพลของฝ่ายเป็นกลางและฝ่ายขวาได้ลดน้อยลงไปเป็นลำดับ² ในขณะที่เหตุการณ์สงครามในเวียดนามใต้ค่อนข้างแน่ชัดแล้วว่า ฝ่ายคอมมิวนิสต์จะมีชัย ขบวนการปะเทดลาวได้ขยายอิทธิพลของตนออกไปอย่างรวดเร็ว จนเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นรัฐบาลที่แท้จริงของลาว³ และเมื่อรัฐบาลเวียดนามใต้ยอมแพ้แก่ฝ่ายคอมมิวนิสต์แล้ว ขบวนการปะเทดลาวจึงได้เข้าปกครองประเทศอย่างสมบูรณ์ล้มเลิกการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จัดตั้งเป็นสาธารณรัฐใช้ชื่อว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม

¹ Arthur J. Dommen, *Ibid.*, pp. 171-175.

² ไพโรจน์ โพธิวงศ์, "ลาวสู่สาธารณรัฐ," จุลสารเบื้องหลังเหตุการณ์ปัจจุบัน อันดับที่ ๕๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙, หน้า ๓๔-๔๒.

³ บุญปลูก ส่วนพงษ์, ทางสุกสัน เสรีภาพ: ชีวิตภายใต้ลัทธิคอมมิวนิสต์ในลาว (กรุงเทพฯ : บริษัทพิทักษ์ประชาจำกัด, ๒๕๒๑), หน้า ๑๖๗-๑๘๓.

สภาวะแวดล้อมภายในประเทศ

ในขณะที่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ล้วนเคยตกเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกมาแล้วทั้งสิ้น ไทยเป็นประเทศเดียวเท่านั้นที่รอดพ้นจากการล้น และสามารถดำรงความเป็นอิสระมาได้ตลอด ทั้งนี้เนื่องจากการที่ไทยรู้จักปรับตัว และการยอมเสียส่วนน้อย เพื่อรักษาส่วนมาก ดังจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์การเสียดินแดนลาวและเขมรให้แก่ฝรั่งเศส เพื่อรักษาเอกราชอธิปไตยของประเทศไทย

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ไทยรอดพ้นจากการถูกปรับในฐานะประเทศผู้แพ้สงครามจากการที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในระหว่างสงครามได้ประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรและเข้าร่วมกับฝ่ายอักษะ ในการนี้สหรัฐอเมริกาได้มีบทบาทช่วยเหลือไทยอย่างมาก ทำให้นับแต่นั้นมาสัมพันธไมตรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกามีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น

รัฐบาลไทยในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา นับตั้งแต่สมัยนายปรีดี พนมยงค์ จนกระทั่งถึง...สมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี ครั้งหลังสุดก่อนจะหมดยุคในปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้เข้าไปมีบทบาทยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ในราชอาณาจักรลาวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากแนวความคิดชาตินิยมของผู้นำไทย และความกลัวภัยคุกคามจากจีนคอมมิวนิสต์และเวียดนามเหนือ โดยผ่านทางลาว

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศในวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้ช่วยให้การปรับนโยบายต่างประเทศของไทยเป็นไปได้ง่ายและสะดวกขึ้น รัฐบาลพลเรือสมันนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้พยายามดำเนินนโยบายที่เป็นอิสระเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และในส่วนที่เกี่ยวกับลาวนั้นก็ได้เริ่มดำเนินการปรับปรุงความสัมพันธ์ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการผสมไทย-ลาว

การศึกษาการดำเนินนโยบายของไทยต่อลาว ในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสนใจของผู้นำไทยในลาว และความสำคัญของลาวที่มีต่อความมั่นคงของไทย โดยจะได้พิจารณาไปตามลำดับ

๘. โอบาย

ศึกษาการดำเนินนโยบายของรัฐบาลไทยที่มีต่อลาว ในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา จนกระทั่งฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ชัยชนะ โดยเน้นเฉพาะช่วงที่สำคัญ ๆ ดังนี้

๑. สมัยรัฐบาลหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ (๒๓ สิงหาคม ๒๔๘๔ ถึง ๒๘ พฤษภาคม ๒๔๙๐) ความสนใจของผู้นำไทยที่มีต่อลาว เพื่อจะเป็นผู้นำของกลุ่มประเทศอินโดจีน ผู้นำไทยจึงก่อตั้ง "สันนิบาตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" (The South East Asian League-SEAL)¹ เมื่อวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๐ สมาชิกประกอบด้วย เวียดนาม ลาว กัมพูชา และประเทศไทย โดยมีแนวความคิดในการรวมตัวกัน เพื่อต่อสู้กับศัตรูร่วมกันคือ ฝรั่งเศส และนอกจากนี้ฐานของประเทศไทยที่ค่อนข้างจะเป็นปีกแผ่นกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ ๓ ประเทศในอินโดจีน และไทยยังได้รับการยอมรับจากนานาประเทศในฐานะที่เป็นรัฐอธิปไตย สามารถดำรงเอกราชมาได้โดยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใคร ทำให้ผู้นำไทยคิดว่า ไทยควรเป็นผู้นำของกลุ่มประเทศในอินโดจีนได้โดยผ่านทางSEALดังกล่าว² นอกจากนี้รัฐบาลชุดก่อนสมัยนายปรีดี พนมยงค์ มีนโยบายสนับสนุนขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชของสามชาติอินโดจีนอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้จากการอนุญาตให้ลาวอิสระ เข้ามาตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นในประเทศไทย โดยมีพระยาคว้าม้าเป็นนายกรัฐมนตรี ภายหลังได้เปลี่ยนมาเป็นเจ้าเพชรราช และคนสำคัญ ๆ เช่น เจ้าสุวรรณภูมา และเจ้าสุภานุวงศ์ ก็ร่วมเป็นรัฐมนตรีด้วย.....

ความสัมพันธ์อันดีและการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้นำไทยและกลุ่มผู้นำอินโดจีนที่ระงับได้ไม่นานนัก รัฐบาลหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ถูกยึดอำนาจในวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ โดยการทำการรัฐประหารของจอมพล ผิน ชุณหะวัณ ยังผลให้SEAL ต้องถูกล้มเลิก และต่อมาไม่นานรัฐบาลพลัดถิ่นของขบวนการลาวอิสระก็ต้องสลายตัวเจ้าสุวรรณ

¹ Surachai Sirikrai, "Thai-American Relations in the Laotian Crisis of 1960-1962" (Ph.D. dissertation, Department of Political Science, Graduate School, University of New York at Binghamton, 1979), p. 23.

² Ibid.

ภุมมา และบุคคลสำคัญ ของลาวอิสระบางคน เช่น พระยาคำม้าว และท้าวกระต่าย ได้เดินทางกลับราชอาณาจักรลาว รวมทั้งเจ้าสุวรรณภูมิดำย ส่วนเจ้าสุภานุวงศ์ได้หนีไปเข้าร่วมกับขบวนการเวียดนามที่ ดำเนินการต่อต้านฝรั่งเศสต่อไปในนามของขบวนการปลดปล่อยลาว

๒. นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม² สืบเนื่องมาจากสถานการณ์ที่จีนคอมมิวนิสต์สามารถยึดครองแผ่นดินใหญ่ได้ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ และได้ทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือกับสหภาพโซเวียตในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๓ ติดตามด้วยเหตุการณ์สงครามเกาหลีในเดือนมิถุนายน ซึ่งจีนได้ใช้กำลังรุกรานเกาหลีใต้ ตลอดจนการที่จีนเข้าหนุนช่วยเวียดนามเหนือในสงครามอินโดจีน จนกระทั่งเวียดนามเหนือสามารถเอาชนะฝรั่งเศสได้ในยุทธการที่เดียนเบียนฟู ซึ่งนำไปสู่การเจรจายุติสงครามที่เจนีวา จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระยะไล่เรียงกันเช่นนี้ ทำให้จอมพล ป. เห็นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นอันตราย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสหรัฐฯ ในยุคสงครามเย็นที่มุ่งต่อต้านและสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ จอมพล ป. จึงได้นำประเทศเข้าผูกพันใกล้ชิดกับสหรัฐฯ และหวังว่าสหรัฐฯ จะช่วยหากมีภัยคอมมิวนิสต์คุกคามประเทศไทย

การประชุมที่เจนีวาเพื่อแก้ไขปัญหาอินโดจีน นำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลผสมสองฝ่าย ซึ่งรวมเอาฝ่ายคอมมิวนิสต์ขบวนการปลดปล่อยลาวเข้าเป็นรัฐบาลด้วย ในการนี้สหรัฐฯไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง นายจอห์น ฟอสเตอร์ ดัลเลส รัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐฯ ได้เคยกล่าวว่า "การที่ฝรั่งเศสต้องสูญเสียเวียดนามไปครึ่งหนึ่งให้แก่ฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้น นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่ง และจะนำไปสู่การขยายตัวของคอมมิวนิสต์ทั่วทั้งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งในภูมิภาคแปซิฟิกตะวันตกเฉียงใต้"¹ แนวความคิดของสหรัฐฯ ต้องการให้ชาติต่าง ๆ ร่วมมือกันต่อต้านคอมมิวนิสต์เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงร่วมกันในภูมิภาค และหาก

¹ อ้างใน Allen B. Cole, Conflict in Indochina and International Repurcussions: A Documentary History, 1945-1955. (New York: Cornell University Press, 1956), pp. 162-163.

² จอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรีถึง ๘ ครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครั้งที่ ๓ - ครั้งที่ ๘ (พ.ศ. ๒๔๙๒ - ๒๕๐๐) ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีติดต่อกัน ๖ ปีเศษ โดยไม่เคยลาออกเลยแม้แต่ครั้งเดียว

ภายในภูมิภาคมีสันติภาพแล้ว ย่อมเป็นผลดีแก่สันติภาพภายในโลกด้วย สหรัฐฯ มีความเห็น
ว่าภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์เป็นปัญหาที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศต่าง ๆ
ฉะนั้น นานาประเทศจึงควรที่จะ "ร่วมมือกัน" เพื่อต่อต้านภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ แนวความ
คิดนี้ เป็นที่มาของการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ
สปอ. (South East Asia Collective Defense Treaty Organization-SEATO)¹

ผู้นำไทยใช้เวลาไม่ถึง ๒ วันตัดสินใจตอบรับเข้าร่วมเป็นสมาชิกสปอ. ด้วยเหตุ
ผล ๒ ประการ คือ การที่จีนประกาศจัดตั้ง "เขตปกครองตนเองของชนชาติไทยในมณฑลยูนนาน"
(Thai National Autonomous Area) ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งเป็นนโยบายปก
ครองชนกลุ่มน้อยของจีน² และในกลางปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ปักกิ่งได้ตีพิมพ์บทความของนายปรีดี
พนมยงค์ สนับสนุนให้คนไทยล้มล้างรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลไทยถือว่าเป็นการแทรกแซงกิจการภาย
ในของไทย ขณะเดียวกันสถานการณ์ในลาวระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๖-๒๔๙๗ ซึ่งมีการสู้รบกัน
ภายในประเทศระหว่างฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย ที่มีคอมมิวนิสต์ภายนอกประเทศให้การสนับสนุน
จีนคอมมิวนิสต์และเวียดนามเหนือจึงเป็นภัยคุกคามโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศไทย
เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในจุดอันตรายต่อการรุกรานและแทรกซึมมากที่สุด เหตุการณ์
ผันผวนในลาวจึงกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของไทยอย่างเลี่ยงไม่ได้ สนธิสัญญาฉบับ
นี้จึง เป็นประโยชน์ต่อไทยในแง่ที่ว่ามิตรประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาให้
ความช่วยเหลือในกรณีที่มีการรุกรานจากภายนอกประเทศ นอกจากนี้ สนธิสัญญาฉบับนี้ยังมี
ผลผูกพัน ทำให้ไทยได้รับความช่วยเหลือทางด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็น
การสร้าง ความมั่นคงภายในประเทศ

ด้วยเหตุนี้ การเข้าเป็นภาคีสมาชิกของสปอ. จึงเป็นประโยชน์ในด้านการรักษา
ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศผู้นำไทยจึงได้รับตัดสินใจดังกล่าวและไทยอีก เช่นกันที่เป็นประ

¹ สปอ. ถูกจัดตั้งขึ้นในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๙๗ มีสมาชิก ๘ ประเทศ คือ สหรัฐ
อเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฝรั่งเศสฟิลิปปินส์ ปากีสถาน และไทย การจัด
ตั้งองค์การสปอ. หรือซีโต้ขึ้นมา มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ สปอ. จึงเป็นองค์
การร่วมมือกันทางทหาร และนอกจากนี้ยังได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและวิทยา
การต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประเทศ.

² Donal E. Nuechterlein, Thailand and the Struggler for
Southeast Asia (New York : Cornell University Press, 1965), p. 112.

เทศแรกที่ได้ให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาป้องกันร่วมมณิลา (Manila Collective Defense Treaty) ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่เห็นว่าปัญหาความมั่นคงอันเนื่องมาจากภัยคุกคามภายนอกประเทศนั้น จำเป็นต้องร่วมมือกันในระหว่างมิตรประเทศ เพื่อหาทางป้องกันโดยการจัดตั้งองค์การความร่วมมือทางทหารและเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับสนธิสัญญานาโตได้มีผลมาแล้วในยุโรป¹

๓. นโยบายสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยังคงเป็นนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์เช่นเดิม แต่ทวีความสัมพันธ์กับมหาอำนาจสหรัฐอเมริกามากยิ่งขึ้น เฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความมั่นคงของชาติ แถลงการณ์ร่วมถนัด-รัสต์ซึ่งเป็นความผูกพันแบบทวิภาคี เพื่อป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ในลาวระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๐๕ ความขัดแย้งระหว่างลาวฝ่ายขวาภายใต้การนำของนายพลภูมิ หน่อสุวรรณ ฝ่ายเป็นกลางของเจ้าสุวรรณภูมิ และฝ่ายขบวนการปลดปล่อยลาวของเจ้าสุภานุวงศ์ ได้ขยายตัวเป็นสงครามกลางเมืองและกลายเป็นวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ ผู้นำไทยเกรงว่าอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ลาวที่มีเวียดนามเหนือ และจีนสนับสนุนจะขยายตัวเข้ามาในประเทศไทย จอมพลสฤษดิ์จึงได้ร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาให้ความสนับสนุนแก่ฝ่ายขวาในลาว เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ แต่เนื่องจากฝ่ายขวาว่อนแอไม่สามารถรักษาอำนาจไว้ได้ ไทยต้องการให้สหรัฐฯ และสปอ. เข้าแทรกแซง แต่สมาชิกบางประเทศไม่เห็นด้วยและไม่ยอมร่วมมือ ทำให้ผู้นำไทยไม่แน่ใจว่า สปอ. จะสามารถเป็นหลักประกันความมั่นคงให้แก่ไทย และได้เรียกร้องการผูกพันแบบทวิภาคีจากสหรัฐฯ ในการป้องกันภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ดังกล่าว²

นโยบายในส่วนที่เกี่ยวกับลาว เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ในลาว ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๐๕ จอมพลสฤษดิ์ ได้พยายามเข้าช่วยเหลือลาวฝ่ายขวาอย่างเต็มที่ เนื่องจากมีความ

¹ดิฐการภักดี, หลวง, "ปาฐกถาเรื่องสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้," สราญรมย์ ประจำปี ๒๔๙๘, หน้า ๖๓.

²Donald E. Nuechterlein, Ibid., pp. 138-220.

สัมพันธ์ส่วนตัวใกล้ชิดกับนายพลภูมิ หน่อสวรรค์ โดยเป็นญาติกัน และจอมพลสฤษดิ์มีความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ในลาวเป็นอย่างมาก และเห็นว่าภัยคอมมิวนิสต์คุกคามใกล้ดินแดนไทย เข้ามาทุกที จอมพลสฤษดิ์เชื่อว่า ทางเดียวที่จะต่อต้านพลังภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์ให้ออกห่างจากผืนแผ่นดินไทยได้ ก็ด้วยการสนับสนุนลาวฝ่ายขวาทั้งทางการเมืองโดยกระตุ่นให้ สปอ. และสหรัฐฯ สนับสนุนลาวฝ่ายขวาเช่นกัน ข้อเรียกร้องของไทยในที่ประชุมสปอ. ถูกอังกฤษและฝรั่งเศสคัดค้าน จอมพลสฤษดิ์เห็นว่า หากสปอ. วางเจตต่อเหตุการณ์นี้ สถานการณ์ในลาวจะยิ่งยุ่งเหยิงลงซึ่งจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของไทย จอมพลสฤษดิ์จึงได้สั่งปิดพรมแดนด้านลาว ดำเนินการปิดล้อมทางเศรษฐกิจ ทำให้ฝ่ายเวียงจันทน์ได้รับความเดือดร้อนอดอยากขาดแคลน เป็นเหตุให้รัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาหันไปรับความช่วยเหลือจากโซเวียตเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันจอมพลสฤษดิ์ก็ได้พยายามโน้มน้าว ชักจูงให้สหรัฐฯ ยุติการให้ความช่วยเหลือลาวฝ่ายเวียงจันทน์ คงไว้เฉพาะที่ฝ่ายสุวรรณเขตของนายพลภูมิที่เดียว และไทยก็ไม่อนุญาตให้โซเวียตส่งอาหารและเชื้อเพลิงผ่านดินแดนไทยด้วย¹ ในที่สุดลาวฝ่ายขวาก็สามารถยึดเวียงจันทน์ได้สำเร็จเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ จัดตั้งรัฐบาลโดยมีเจ้าบุญอุ้ม ฌ จำปาศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี เจ้าสุวรรณภูมากับคณะรัฐบาลได้หลบหนีภัยไปอยู่กับพูซา

การยึดอำนาจครั้งนี้ทำให้ความแตกแยกในลาวทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ลาวฝ่ายขวาของนายพลภูมิซึ่งจัดตั้งรัฐบาลที่เวียงจันทน์ได้แล้ว ไม่สามารถเอาชนะฝ่ายซ้ายได้อย่างเด็ดขาด การสู้รบอย่างหนักยังคงดำเนินต่อไป ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ เจ้าสุวรรณภูมาได้เดินทางกลับลาว จัดตั้งรัฐบาลที่แขวงเชียงขวาง ทำให้ลาวมี ๒ รัฐบาล คือ รัฐบาลเจ้าบุญอุ้มซึ่งทางตะวันตกรับรอง และรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาที่มีโซเวียตให้การรับรอง²

¹Donald E. Nuechterlein, Ibid., pp. 138-220.

²Arthur J. Dommen, Conflict in Laos: The Politics of Neutralization (New York: Frederick A. Praeger Publishers, 1964), pp. 171-175.

เจ้าสุวรรณหงษาได้มีการติดต่อกับเวียดนามเหนือและโซเวียตมากขึ้น ทั้งสองประเทศได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งด้านทหารและกำลังอาวุธ เครื่องบินจากโซเวียตได้ลำเลียงอาวุธยุทธโปกรณ์เข้าไปในลาว และฝ่ายเวียดนามเหนือได้จัดส่งทั้งกำลังทหารและอาวุธเข้าช่วย

ในที่สุดสงครามกลางเมืองในลาวก็ทวีความรุนแรง ประเทศต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในลาวจึงได้จัดให้มีการประชุม เพื่อทำความเข้าใจว่าด้วยสถานการณ์ในราชอาณาจักรลาวที่กรุงเจนีวา การประชุมนี้มีขึ้นในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ประธานร่วมของที่ประชุม คือ อังกฤษ และโซเวียต ประเทศที่เข้าร่วมประชุมทั้งหมดมี ๑๔ ประเทศ โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มแรก เป็นกลุ่มประเทศที่เคยเข้าร่วมประชุมเจนีวาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๗ มาแล้ว ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เวียดนามเหนือ-ใต้ กัมพูชา ลาว สหรัฐฯ สหภาพโซเวียต จีนคอมมิวนิสต์ กลุ่มที่สอง เป็นคณะกรรมการควบคุมระหว่างประเทศ ได้แก่ อินเดีย แคนาดา ปากีสถาน โปแลนด์ และกลุ่มสุดท้ายเป็นประเทศเพื่อนบ้านของลาว ได้แก่ ไทย และพม่า¹

ในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ขบวนการปลดปล่อยลาวซึ่งมีเวียดนามเหนือหนุนหลัง ได้เริ่มโจมตีกระหน่ำไปยังสนามบินในเมืองน้ำทา ผู้นำของฝ่ายปลดปล่อยลาวอ้างว่าเพื่อเป็นการป้องกันตนเองจากการที่ฝ่ายนายพลภูมิอ้ายเมืองน้ำทาเป็นฐานบุกโจมตีเข้ามาในเขตของตน² เจ้าบุญทุ่มได้แจ้งแก่เจ้าสุวรรณหงษาซึ่งกำลังใช้ความพยายามให้มีการเจรจายุติสงคราม และจัดตั้งรัฐบาลผสมแห่งชาติว่า "จะไม่มี การเจรจาเรื่องนี้จนกว่าฝ่ายปฏิวัติจะถอนทหารออกจากการ

¹Ibid., p: 197.

²ตามความเห็นของDommen เห็นว่าที่จริงแล้ว เป็นความต้องการของเวียดนามเหนือที่จะขับไล่กองทหารฝ่ายเวียงจันทน์ออกไปจากแนวใกล้จีน ซึ่งกำลังมีการก่อสร้างเส้นทางจากยูนนานเข้าไปในลาว เพื่อสนับสนุนการต่อสู้ของเวียดนามเหนือตามข้อตกลงซึ่งประกาศโดยฝ่ายจีน เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม Ibid., pp. 213-214.

ปิดล้อมเมืองน้ำทาออกไป ๑๕ กิโลเมตร"¹ การรบที่เมืองน้ำทาและการปรากฏตัวของจีนคอมมิวนิสต์และเวียดนามเหนือในบริเวณนั้นสร้างความวิตกกังวลให้แก่ผู้นำไทยมาก จอมพลสฤษดิ์ได้กล่าวไว้ว่า "ถ้าน้ำทาทกลงไปเป็นของฝ่ายปฏิวัติประเทศลาว เมื่อใด จีนคอมมิวนิสต์ก็จะผ่านเข้ามาในประเทศไทยได้อย่างง่ายดาย เพราะไม่มีแม่น้ำโขง เป็นเส้นกัน... เพียงแค่เดินผ่านน้ำทาเข้ามาเท่านั้น"² จอมพลสฤษดิ์จึงได้ส่งทหารออกไปเตรียมพร้อมที่จังหวัดน่าน เนื่องจากเห็นว่าสถานการณ์เข้าขั้นวิกฤต เป็นภัยต่อความมั่นคงของไทย

เหตุการณ์ที่เมืองน้ำทาทำให้ผู้นำไทยกลัวภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ที่เพิ่มขึ้น และการที่เจ้าสุวรรณภูมิมาเอนเอียงเข้าหาฝ่ายคอมมิวนิสต์ทำให้ผู้นำไทยเกรงว่ายุทธวิธีของฝ่ายตะวันตกในลาวจะไปทำให้คอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะเร็วขึ้น นอกเสียจากว่าสหรัฐฯจะดำเนินการต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเอาจริงเอาจัง³ ปลายเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ นายถนัด คอมันตร์รัฐมนตรีต่างประเทศของไทยได้รับเชิญจากรัฐบาลอเมริกันไปปรึกษาหารือ เรื่องความร่วมมือระหว่างไทยกับสหรัฐฯ รวมทั้งปัญหาสันติภาพและความปลอดภัยในอาณาบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังผลให้มีแถลงการณ์ร่วม (joint communique) ของทั้งสองฝ่ายขึ้น ข้อตกลงถนัด-รัสค์ (Thanat-Rusk Agreement) ทำให้ไทยไม่ต้องรู้สึกโดดเดี่ยว มีหลักประกันเพิ่มขึ้น ในกรณีที่มีภัยคุกคามจากภายนอกประเทศ

ในระหว่างการประชุมที่เจนีวาครั้งนี้ ได้มีความพยายามที่จะทำให้ลาว เป็น "กลาง" โดยการจัดตั้งรัฐบาลผสม ๓ ฝ่าย (The Troika) สหรัฐฯ โดยประธานาธิบดีเคนเนดีซึ่งเพิ่งได้รับเลือกตั้งเข้ามาใหม่ เป็นผู้สนับสนุนสำคัญต่อนโยบายนี้ เนื่องจากวิกฤตการณ์ในลาวได้ขยายตัวมาถึงขั้นสูงจนเต็มที่ ไม่มีทางเลือกอื่นอีกแล้ว และเป็นเวลาเดียวกับที่เจ้ามหา

¹ Bangkok Post, February 3, 1962, p. 1.

² Bangkok Post, February 5, 1962, p. 1.

³ Surachai Sirikrai, "Thai-American Relations in The Laotian Crisis of 1960-1962," *Ibid.*, p. 267.

ชีวิตลาว ทรงประกาศว่า ปราศรัยจะให้ลาวเป็นกลางและไม่ร่วมเป็นพันธมิตรทางทหารกับฝ่ายใด ทั้งยังทรงขอร้องให้ประเทศทั้งหลาย เคารพในเอกราชและอธิปไตยของลาว อังกฤษก็เห็นตรงกันว่า นโยบายเป็นกลางเหมาะสมที่สุดสำหรับลาวในเวลานั้น สำหรับฝรั่งเศสแล้วเห็นว่า จะเป็นรัฐบาลแบบไหนไม่สำคัญ ขอให้เจ้าสุวรรณภูมาเป็นนายกรัฐมนตรีก็แล้วกัน ซึ่งทั้งหมดนี้ก็ตรงกับความต้องการของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่ต้องการให้ลาวเป็นกลางและจัดตั้งรัฐบาลผสม เพราะเป็นวิธีการที่ทำให้เข้าควบคุมประเทศได้เร็วขึ้น¹ กล่าวโดยสรุป ทุกฝ่ายยกเว้นประเทศไทยก็เห็นสอดคล้องตรงกัน คือ ต้องการให้ลาวเป็นกลาง

ไทยในฐานะเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ ในลาว รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์มีนโยบายที่แน่วแน่ในการที่ "จะพยายามต่อต้านการกระทำของคอมมิวนิสต์ทุกวิถีทางจนถึงที่สุด และจะถือว่าการต่อต้านภัยจากคอมมิวนิสต์เป็นนโยบายสำคัญในการดำเนินงานของรัฐบาลด้วยงานหนึ่ง"² แม้ว่าประเทศไทยจะมีได้มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศคอมมิวนิสต์โดยตรง แต่ก็ไม่ได้อยู่ในฐานะที่ปลอดภัยจากการรุกรานของคอมมิวนิสต์ดังจะเห็นได้จาก การปฏิบัติการของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในยามใดที่รัฐบาลไทยอ่อนแอหรือในเวลาที่มีการปฏิบัติของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในประเทศข้างเคียงกับไทยดำเนินไปอย่างรุนแรง การดำเนินงานก่อนของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยก็ดำเนินไปอย่างลึกซึ้งด้วย³ นั่นคือคอมมิวนิสต์เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของไทยอยู่ตลอดเวลาในสายตาของผู้นำไทย

¹ กรมประชาสัมพันธ์, บทความเกี่ยวกับสถานการณ์ในประเทศลาว (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๔), หน้า ๑๑๕-๑๑๘.

² จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, "คำปราศรัยเกี่ยวกับแถลงการณ์ร่วมของรัฐมนตรีต่างประเทศไทยกับสหรัฐฯ ๑๐ มีนาคม ๒๕๐๕" ใน ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีในปี ๒๕๐๕ (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๖), หน้า ๘๓.

³ เรื่องเดียวกัน.

แต่ในที่สุดไทยก็จำเป็นต้องยอมรับ "ความเป็นกลาง" ของลาว ด้วยไม่มีทางเลือกอื่น การดำเนินนโยบายของไทยต่อลาว ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ได้คำนึงถึงเหตุผลด้านความมั่นคงเป็นสำคัญ กล่าวคือ ภัยคอมมิวนิสต์ที่แพร่ขยายอย่างรวดเร็วในภูมิภาคนี้ เฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ที่เมืองน้ำทาซึ่งแสดงให้เห็นถึงอันตรายของคอมมิวนิสต์ที่คุกคามเข้ามาใกล้ไทยมาก การยอมรับรัฐบาลผสมสามฝ่ายที่เปิดโอกาสให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์เข้ามาบริหารประเทศเท่ากับช่วยให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะเร็วยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงอีกเช่นกันที่ทำให้ไทยต้องยอมรับความเป็นกลางของลาวในที่สุด ด้วยไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่านี้ ประกอบกับรัฐฯ ได้ให้หลักประกันด้านความมั่นคงแก่ไทยในรูปของความผูกพันแบบทวิภาคี (Bilateral Commitment) เพื่อป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก ดังจะเห็นได้จากข้อตกลงถนัด-รัสเซียดังกล่าว

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากการกระทำของจอมพลสฤษดิ์ในเวลานั้นแล้ว ดูเหมือนว่า จอมพลสฤษดิ์จะมีเป้าหมายบางอย่างในใจที่มากกว่านี้ จากการที่มีความผูกพันกับผู้นำลาว คือ นายพลภูมิซึ่งเป็นญาติกัน ประกอบกับในอดีตลาว เคยตกเป็นประเทศราชของไทยมานาน ทำให้ผู้นำไทยหลายคนต้องการจะเข้าไปมีอิทธิพลในลาวมากกว่าการมีความสัมพันธ์ฉันเพื่อนบ้านธรรมดา และในสถานการณ์ที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ใช้ความพยายาม เพื่อจะครอบครองดินแดนลาวดังกล่าว หากจอมพลสฤษดิ์อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้นำลาวบางคน ประกอบกับอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจที่ไทยมีเหนือลาวอยู่อย่างเต็มที่ และด้วยการสนับสนุนจากมหาอำนาจสหรัฐฯ ให้ไทยเข้าไปควบคุมในลาวได้ก่อนที่คอมมิวนิสต์จะทำสำเร็จ นอกจากจะเป็นการรักษาความมั่นคงให้แก่ไทยในบริเวณนี้ได้อย่างถาวรแล้ว ยังเป็นการสกัดกั้นอิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งจะเป็นชัยชนะของฝ่ายโลกเสรีในอีกด้านหนึ่งด้วย

๔. นโยบายสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร¹ ยังคงเป็นนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อยู่เช่นเดิม ในช่วงนี้รัฐฯ ได้เข้าไปมีบทบาทในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคมาก

¹ หลังจากออกสัญกรรรมของจอมพลสฤษดิ์ ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ จอมพลถนอม ได้สืบทอดอำนาจต่อมา และหมดอำนาจหลังจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖.

ขึ้น ประธานาธิบดีจอห์นสัน ได้ทุ่มเทกำลังทหารและเศรษฐกิจในการทำสงครามเวียดนามอย่างมาก บทบาทของสหรัฐฯในการต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้นำไทยเกิดความมั่นใจและให้ความร่วมมือสนับสนุนสหรัฐฯ ในการทำสงครามทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม โดยการส่งทหารไปร่วมรบในเวียดนามใต้ ลาว และกัมพูชา ตลอดจนการอนุญาตให้สหรัฐฯ เข้ามาสร้างฐานทัพในประเทศไทยได้ด้วย

แถลงการณ์ของสำนักนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นการอธิบายว่าการส่งกำลังทหารไปร่วมรบกับเวียดนามใต้และพันธมิตร ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ความมั่นคงของประเทศไทย ในด้านที่เป็นการสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ในขณะที่ยังอยู่ห่างไกลจากประเทศไทย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือนโยบาย "ทำศึกนอกบ้าน" นั่นเอง

ไทยได้จัดส่งหน่วยจางอานศึกและกองพลเสือดำเข้าร่วมรบในเวียดนามใต้ ทหารเสือพรานซึ่งเป็นทหารอาสาสมัครไทยประเภทรับจ้างชั่วคราว เข้าไปปฏิบัติการในลาวร่วมกับกองทัพลาวเผ่าม้งของซีไอเอ ซึ่งนายพลวังเปาเป็นผู้บังคับบัญชา ทหารไทยได้ฝึกวิชาการทหารให้ลาวฝ่ายขวาทั้งในไทยและลาว ศูนย์ฝึกการทหารในเมืองไทยอยู่ที่ขอนแก่น กาญจนบุรี อุบลราชธานี อุตรดิตถ์ ปราจีนบุรี พิษณุโลก ส่วนในลาวอยู่ที่ล่องแจ้ง ปากเซ และ เชียงลม

พลโททิวรย์ ยะสวัสดิ์ ผู้บัญชาการกองกำลังอาสาสมัครหน่วยเสือพรานคนสุดท้าย ได้ให้สัมภาษณ์เปิดเผยรายละเอียดยอมรับว่า รัฐบาลไทยได้ช่วยเหลือซีไอเอ ฝึกฝนกองกำลังลับพวกม้งของนายพลวังเปาหลังจากการรัฐประหารของนายพลกองแดง พ.ศ. ๒๕๐๓ และเมื่อสงครามในลาวได้ขยายออกไปในพ.ศ. ๒๕๐๗ จำนวนของอาสาสมัครไทยในลาวได้เพิ่มขึ้นถึง ๒๑,๐๐๐ คน กองกำลังหน่วยนี้ได้รับการช่วยเหลือทางด้านกำลังเงินและอาวุธจากซีไอเอกับทั้งได้ให้ความเห็นด้วยว่า การป้องกันลาวก็เท่ากับเป็นการป้องกันไทย¹ นอกจากนี้

¹ สัมภาษณ์ พลโททิวรย์ ยะสวัสดิ์ ประชาชาติ, ๘ กันยายน ๒๕๑๗.

นี้เอกสารเพนตากอนยังได้ระบุรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเริ่มต้นแทรกแซงของไทยในลาวว่า ได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกา หน่วยงาน Police Aerial Unit (PARU) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ไทย ๔๔ คน ซึ่งซีไอเอเป็นผู้ช่วยฝึกอบรมให้ เพื่อช่วยเหลือพวกม้งในการปฏิบัติการในเขตพื้นที่ของขบวนการปลดปล่อยลาวในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๔)¹

ในระหว่างที่มีการสู้รบกันระหว่างฝ่ายขบวนการปลดปล่อยลาวและฝ่ายรัฐบาลที่เวียงจันทน์นั้น ได้มีความพยายามที่จะเจรจาเพื่อยุติสงครามกลางเมืองต้นปี พ.ศ. ๒๕๑๖ จึงได้มีการลงนามในสนธิสัญญาปารีส ซึ่งระบุให้มีการหยุดยิงทั่วประเทศในลาว และจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้น เป็นครั้งที่สาม สนธิสัญญาดังกล่าวนี้มีผลบังคับให้ทหารต่างชาติทั้งหมดต้องถอนตัวออกไปจากลาวภายใน ๖๐ วัน หลังจากตั้งรัฐบาลใหม่ และให้มีการแลกเปลี่ยนเชลยศึก ด้วยเหตุนี้เอง กำลังทหารอเมริกันและหน่วยเสือพรานของไทยต้องถูกถอนออกไปภายในวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๖ ส่วนทหารเวียดนามเหนือหรือเวียดกงยังคงกองกำลังอยู่ในลาวต่อไป

ในขณะที่ภายในลาว เหตุการณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ภายในประเทศไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองเช่นกัน รวมทั้งในปลายสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร สถานการณ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากสหรัฐฯ เปลี่ยนนโยบาย ต้องการจะถอนตัวออกไปจากอินโดจีน นโยบายในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม ต่อลาวในช่วงนี้จึงไม่มีใครมีอะไรมากนัก เพราะไทยเองก็คาดไม่ถึงว่าสหรัฐฯ จะเปลี่ยนแปลงนโยบายอย่างรวดเร็ว และทอดทิ้งให้ประเทศอินโดจีนต้องตกเป็นของคอมมิวนิสต์โดยง่าย หลังจากการถอนทหารออกไปจากดินแดนลาวซึ่งเป็นไปตามสนธิสัญญาปารีสพ.ศ. ๒๕๑๖แล้ว ไทยก็แทบจะวางมือกับเหตุการณ์ลาวไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวอีกเลย

(ตุลาคม ๒๕๑๖ - มกราคม ๒๕๑๘)

๔. สมัยรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ซึ่งเป็นรัฐบาลชุดพระราชทาน เพื่อดูแลความเรียบร้อยทั่ว ๆ ไป ก่อนที่จะมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เข้ามาทำหน้าที่ต่อไป

¹The Pentagon Papers, Senator Gravel ed., Vol II (Boston: Beacon Press, n.d.), p. 645.

เนื่องจากเป็นรัฐบาลชั่วคราว รัฐบาลชุดนี้จึงไม่ได้ริเริ่มวางแนวนโยบายต่างประเทศ เป็น แต่ได้ปรับปรุงความสัมพันธ์เตรียมไว้ให้กับรัฐบาลชุดต่อไป ดังจะเห็นได้จากในสมัยรัฐบาล นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ซึ่งมีนายจรูญพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศ ได้นำคณะผู้แทนไทยไปเยือนลาว ต้องประสบกับการเดินขบวนของนักศึกษา ลาว ซึ่งกล่าวหาว่า ไทยเป็นจักรวรรดินิยมรุกรานลาว¹ นอกจากนี้ในการพบปะกับผู้ นำขบวนการปลดปล่อยลาว เจ้าสุภานุวงศ์ยังได้แสดงความต้องการให้ไทยถอนทหารอเมริกันออกไปจากผืนแผ่นดินไทยด้วย² ในการพบปะหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันครั้งนี้ ทั้งสอง ฝ่ายได้พยายามที่จะขจัดปัญหาระหว่างกันให้หมดสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาบริเวณพรมแดน ของประเทศทั้งสองปัญหาการขนส่งสินค้าผ่านแดนไปยังราชอาณาจักรลาว ตลอดจนความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม และวิชาการ ไทยได้เสนอให้ความช่วยเหลือเพื่อ บรรเทาความขาดแคลนเครื่องอุปโภค บริโภค ยา และวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างต่าง ๆ โดยถือ ว่าเป็นมาตรการเร่งด่วนเฉพาะหน้าในโครงการฟื้นฟูบูรณะราชอาณาจักรลาวตามความประ สงค์ของฝ่ายลาว และในโอกาสเดียวกันนี้เองฝ่ายไทยได้เสนอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ผสมไทย-ลาว ระดับรัฐมนตรีขึ้นคณะหนึ่ง โดยฝ่ายไทยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประ เทศเป็นประธาน คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่พิจารณาหารือในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระ หว่างกันตามแต่ที่ทั้งสองฝ่ายจะเห็นเหมาะสม ซึ่งนับว่าเป็นการจัดตั้งกลไกถาวรที่สำคัญเพื่อ กระชับสัมพันธ์ภาพระหว่างไทยกับลาว ขณะเดียวกันฝ่ายไทยก็ได้เชื้อเชิญให้นายภูมิ วงวิจิตร

¹ที่จริงแล้ว นักศึกษาลาวหมายถึงจักรวรรดินิยมอเมริกัน แต่เนื่องจากไทยเป็น พันธมิตรที่เข้มแข็งของสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามอินโดจีน ดังจะเห็นได้จากนโยบาย การร่วมรบ และยินยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย จุดนี้เองก่อให้เกิดความบาดหมางใจระหว่างประเทศทั้งสอง และเป็นอุปสรรคประการหนึ่งของความพยายาม ปรับปรุงความสัมพันธ์

²Asia 1976 Yearbook, p. 203.

รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของราชอาณาจักรลาวมาเยือนไทย และเสนอให้มีการประชุมคณะกรรมการผสมไทย-ลาวระดับรัฐมนตรีที่กรุงเทพฯ

ต่อมาในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มีการจัดการประชุมคณะกรรมการผสมไทย-ลาวระดับรัฐมนตรีครั้งที่ ๑ ที่กรุงเทพฯ เป็นเวลา ๑ สัปดาห์ หัวหน้าคณะผู้แทนฝ่ายลาว ได้แก่ นายเพ็ง พงษ์สวรรค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและประชาสงเคราะห์ ฝ่ายไทยได้แก่ นายจรูญพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นการตกลงในเรื่องหลักการและความร่วมมือต่าง ๆ เช่น โครงการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของลาว ความร่วมมือด้านการศึกษา ศาสนา การกีฬา สารนิเทศ ตลอดจนความร่วมมือในด้านการส่งสินค้าผ่านแดนไปยังลาว ไทยตกลงรับข้อเสนอลาวที่จะเป็นผู้เลือก ผู้ประกอบการขนส่งเอง และได้ร่วมกันพิจารณาหลักเกณฑ์ลดจกน เจือไนของผู้อำนาจขนส่งตามแต่ลาวจะเลือกขึ้นมารวมทั้งเรื่องเกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อจะแก้ไขปัญหาดังกล่าว ๆ ที่เกี่ยวกับการขนส่งสินค้าผ่านแดน ซึ่งลาวอ้างว่าไม่เป็นธรรม

ส่วนในเรื่องปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงบริเวณชายแดนไทย-ลาวนั้น ทั้งสองฝ่ายเห็นว่า ควรจะมีการติดต่อประสานงานกันอย่างใกล้ชิดโดยตรงระหว่างเจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่ายที่ชายแดน เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ๆ ร่วมกันโดยการแลกเปลี่ยนข่าวสาร เช่น การลักลอบขนสินค้าและของต้องห้ามข้ามแดน การปราบปรามอาชญากรรม และการลักลอบเข้าเมือง เป็นต้น หากเจ้าหน้าที่ชายแดนทั้งสองฝ่ายสามารถร่วมมือกันเต็มที่ ก็จะเป็นผลดีแก่การป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายที่ปรากฏในบริเวณชายแดน ที่ประชุมได้ตกลงว่าจะจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการผสมไทย-ลาว ระดับรัฐมนตรีครั้งต่อไปที่ เวียงจันทน์ แต่ไม่ปรากฏว่าได้มีการประชุมคณะกรรมการผสมไทย-ลาว ต่อมาอีกเลย แม้ว่าทางฝ่ายไทยจะพยายามติดต่อไปอีกหลายครั้งหลายหนแล้วก็ตาม

แม้ว่ารัฐบาลชุดนี้จะ เป็นรัฐบาลรักษาการมีอายุการทำงานสั้น แต่ก็ได้พยายามดำเนินนโยบายที่เป็นมิตรกับลาว เพื่อปูทางให้รัฐบาลชุดต่อไปได้ เป็นอย่างดี

สรุป ความสนใจของผู้นำไทยต่อลาวนั้นเป็นไปใน ๒ แนวทาง คือ การแผ่ขยายอำนาจเข้าไปครอบครองลาวซึ่งเป็นแนวคิดดั้งเดิม จากประวัติศาสตร์ที่ลาว เคยเป็นประเทศ

ราชของไทยมากกว่าร้อยปี ทำให้ผู้นำไทยบางคนมีแนวความคิดว่า เพื่อเป็นการรักษาอิทธิพลของไทยในภูมิภาคนี้ จำเป็นต้องเข้าไปมีอิทธิพลในลาวด้วย ดังจะเห็นได้จากนโยบายในสมัยจอมพลสฤษดิ์ เป็นต้น และแนวความคิดอีกอย่างหนึ่ง คือ การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับลาว ดังจะเห็นได้จากนโยบายของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมาได้พยายามดำเนินนโยบายโดยรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐบาลที่มีอำนาจในลาวติดต่อกันมาตลอด

การดำเนินนโยบายของไทยต่อลาว ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้ ก็เช่นเดียวกับนโยบายต่างประเทศทั่ว ๆ ไปของไทยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความตกลงกับคอมมิวนิสต์ รัฐบาลทุกสมัยจึงได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ภายในประเทศลาว เพื่อเป็นการสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ เฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ใช้ยุทธศาสตร์การสร้างแนวต้านทานนอกประเทศ โดยการส่งทหารเข้าไปรบในดินแดนลาว กัมพูชา และเวียดนามใต้ ตลอดจนการอนุญาตให้ฐานทัพอเมริกาเข้ามาตั้งอยู่ในผืนแผ่นดินไทยได้ ซึ่งเป็นการสร้างความโกรธแค้นให้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ในประเทศอินโดจีน เพราะเครื่องบินอเมริกาบินไปทิ้งระเบิดทำลายกำลังของฝ่ายคอมมิวนิสต์ตลอดจนฐานที่มั่นต่าง ๆ ล้วนบินไปจากฐานทัพอากาศในประเทศไทยทั้งสิ้น การดำเนินนโยบายผูกพันแนบแน่นกับสหรัฐอเมริกา ร่วมมือกันต่อต้านคอมมิวนิสต์นั้น ในอีกด้านหนึ่งก็สร้างความ เป็นศัตรูให้แก่คอมมิวนิสต์ในประเทศเพื่อนบ้าน

ฉะนั้น เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศอินโดจีนในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาดทั้งสามประเทศ เป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายอย่างไร จึงสามารถรักษาความมั่นคงของประเทศต่อไปได้ เฉพาะอย่างยิ่ง การดำเนินนโยบายต่อประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิดกันมากมาก่อน และไทยเคยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ

ในบทต่อไป จะได้ทำการศึกษาการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในสมัยประชาธิปไตย รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร และรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นลำดับไป